

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Műfordítás szerzői jogi védelme

Ügyszám: SZJSZT 08/07.

A megkeresésben feltett kérdések:

- **A per tárgyát képező fényképezőgéphez kapcsolódó angol nyelvű használati útmutató (a kereset F/2 melléklete, amelynek magyar nyelvű fordítása / a kereset F/3 melléklete/ az iratok között szintén megtalálható) önálló szerzői műnek minősül-e?**
- **Önálló műnek, illetve a fenti kérdésben megjelölt használati útmutató átdolgozásának minősül-e az alperes által készített, ugyanezen fényképezőgéphez csatolt használati útmutató (a kereset F/5 számú melléklete)?**

I. A Bíróság által feltett kérdések:

I.1. (első francia bekezdés) A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (továbbiakban Szjt.) 1. §-ának (1) bekezdése értelmében a törvény az irodalmi, tudományos és művészeti alkotásokat védi. Az 1. § (2) bekezdése értelmében a törvény védelme alá tartozó alkotásnak minősülnek – függetlenül attól, hogy a törvény külön megnevezi-e – különösen az irodalmi (pl. szépirodalmi, szakirodalmi, tudományos, publicisztikai) művek. E rendelkezés értelmében tehát a szakirodalmi művek is szerzői jogi védelem alá tartoznak, amennyiben egyéni, eredeti jellegük van. Az „irodalom” kifejezést tehát tágan kell értelmezni, e fogalomkörbe tartoznak a műszaki jellegű, tudományos, szak- és ismeretterjesztő írásművek is.

A törvény – más műfajtákhoz hasonlóan – az irodalmi művek védelmének pozitív feltételül szabja azt, hogy az alkotás szellemi tevékenység eredményeként egyéni, eredeti jelleggel rendelkezzen. Az egyéni, eredeti jelleg követelménye igazodik a tartalom és a műfajta sajátosságaihoz. A szépirodalom alkotásai körében tág tere van az egyedi gondolatok változatos művészi eszközökkel történő megfogalmazásának, míg viszont a szakirodalom területén a funkció, a feladatteljesítés, a szakmaiság követelményrendszere nagymértékben szűkíti az egyéni, eredeti jelleg kifejeződésének terét. Ebben a szűk térben is azonban lehetséges az adott tudományos-szakmai cél különféle megközelítéseivel, a szükségszerűen átadandó ismeretek csoportosításával, megjelenítésével, magyarázatával egyéni, eredeti alkotást létrehozni. Összességében kijelenthető, hogy az egyéni, eredeti jelleg megállapításának, amelyet a törvény a szerzői mű védelmének fennállásához előír, minimálisan az a feltétele, hogy a mű ne legyen más mű szolgai másolata.

A mű fordítása védelmének feltételül az Szjt. 4. §-ának (2) bekezdése szintén az egyéni, eredeti jelleget szabja. A művészeti alkotások egyéni jellegű műfordításai kétséget kizáróan szerzői műnek minősülnek. A szakmai, tudományos művekre vonatkozóan a Szerzői Jogi Szakértő Testület peren kívül, felkérésre 1972-ben készített szakvéleménye szerint a szerzői műről készített fordítás műként való elismerése a fordítás színvonalától, illetve jellegétől függ, így csak konkrét esetekben, konkrét jellemzők alapján dönthető el. A minden fordítói leleményt nélkülöző nyersfordítás nem részesül szerzői jogi védelemben, de a szakirodalmi művek esetében valószínűsíthető, hogy e művek fordítása általában meghaladja a nyersfordítások szintjét és így védelemben részesülhet.

Mindezek alapján megvizsgálva a megkereséshez csatolt keresetlevél F/2 és F/3 mellékleteként benyújtott angol nyelvű használati útmutatót és annak magyar fordítását, az eljáró tanács megállapítja, hogy azok – bár felépítésükben, elrendezésükben kétségtelen követik a hasonló műszaki leírások szerkesztési elveit – az egyes témákhoz kapcsolódó információk szöveges és grafikus megfogalmazásában, illetve ábrázolásában hordozzák azt az egyéni, eredeti jelleget, amely a védelmet megalapozza. A fordítás ebben az esetben szerzői műről készült, és nem tekinthető tükörfordításnak (nyersfordításnak) mivel felhasználja és értelemszerűen alkalmazza az útmutató témájában a magyar szaknyelvben bevett és meghonosodott szakkifejezéseket, megfogalmazásokat.

Egyéni, eredeti alkotásoknak tekinthetők továbbá az angol és magyar nyelvű változatban azonos módon megjelenő műszaki ábrák, példafotók és grafikus ábrázolások is.

I.2. (második francia bekezdés) Az F/5 mellékletként bemutatott használati útmutató szövegében rövidebb azáltal, hogy az F/3 mellékletben megtalálható magyarázatok és figyelmeztetések kevésbé részletezettek, vagy teljesen elmaradnak (pl. biztonsági előírások, képfarmátumok), a szóhasználat helyenként különbözik (pl. felhasználói beállítások – testreszabás), de a ténylegesen megjelenő szöveg alapvetően az F/3 mellékletben található szöveg átvételének tekinthető. Ugyancsak átvételt valósít meg alperes az F/5 mellékletben akkor, amikor az F/2-F/3 mellékletben található műszaki ábrákat, példafotókat, grafikus ábrázolásokat változtatás nélkül jelenteti meg az általa kiadott használati útmutatóban. Egyes esetekben (pl. nyakszív felhelyezése a fényképezőgépre) az F/5 mellékletben csak az átvett ábra jelenik meg, az F/2-F/3 mellékletekben hozzá fűzött leírás, magyarázat hiányzik.

Összességében megállapítható, hogy az F/5 mellékletben változtatás nélkül megtalálható az F/2-F/3 melléklet valamennyi ábrájának másolata, a szövegek pedig lényegi változtatás nélkül, kihagyásokkal szerepelnek az F/5 mellékletben.

II. A felperes kérdései (11.P.24723/2006/11.)

- 1) Az F/5 számon csatolt alperesi kezelési útmutató a felperes angol nyelvű kezelési útmutatójától eltérő, eredeti egyéni jellegzetességgel bíró műnek minősül-e?**
- 2) A felperesi kezelési útmutatóban található ábrák, grafikák, fényképek szerzői jogi védelem alá tartozó alkotásoknak minősülnek-e?**
- 3) Vizsgálja meg a tisztelt Szerzői Jogi Szakértő Testület a felperesi és alperesi kezelési kézikönyvet abból a szempontból, hogy van-e azonosság, illetve hasonlóság a kezelési útmutatókban lévő ábrák, grafikák, fényképek között, illetve az alperesi kezelési útmutatóban szereplő ábrák, grafikák, fényképek esetében kimutatható-e, hogy azok a felperes engedélye nélküli felhasználásával készültek?**
- 4) Az alperesi kezelési útmutatónak a felperesi művel azonos vagy nagyon hasonló szerkezeti felépítése, koncepciója miatt megállapítható-e a szerzői jog megsértése?**

Ad 1. Az F/5. sz. melléklet szerinti használati útmutató az F/2. alatt csatolt angol nyelvű kezelési útmutatóval azonos felépítésű, szerkezetű, azonos témákat azonos sorrendben és logikai rend szerint tárgyal. A két szöveg között a nyelvin túl a különbség csak a részletezettségben van: az F/5. melléklet szövege egyes részleteket (magyarázatokat,

figyelmeztetéseket) nem tartalmaz, de ami ténylegesen benne van, az az F/2. melléklet szövegével azonosnak tekinthető.

Ad 2. A felperesi kezelési útmutatóban szereplő ábrák, grafikák, fényképek kielégítik az Szjt. 1. §-ában a mű védelmének feltételéül szabott egyéni, eredeti jelleg követelményét, ezáltal szerzői jogi védelem alatt állnak.

Ad 3. A felperesi és alperesi kezelési útmutató ábraanyaga teljes mértékben megegyezik egymással, ugyanazok az ábrák, grafikák, fényképek ugyanazon helyeken szerepelnek mindegyik kiadványban, ami az ábraanyag szolgai átvételére utal.

Ad 4. Tekintettel arra, hogy szakmai jellegű műről van szó, ahol a tematika követelménye (be kell mutatni a fényképezőgépet, és annak működését minden vonatkozásban) határozza meg a szerkezetet és a felépítést, önmagában a koncepció azonossága nem valósít meg szerzői jogsértést.

III. Az alperes kérdései (11.P.24723/2006/9.)

1.1 A „műfajon” belül miben áll egy használati – kezelési útmutató egyéni eredeti jellege és milyen főbb szempontok alapján határolhatók el egy konkrét termékre készített (párhuzamos) útmutatók egymástól szerzői jogi szempontból?

1.2 Milyen szerkesztési és tartalmi elemek, elvek mentén állapítható meg, hogy a felperesi és a per tárgyát képező alperesi magyar nyelvű útmutatók egymáshoz képest önálló műveknek tekinthetők-e?

1.3 Az eljárás alapjául szolgáló tényállásra tekintettel kitől és milyen felhatalmazás szükséges a használati útmutató a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény (továbbiakban „Fgytv.”) 12.§ (3) bekezdésében az import árukra meghatározott kritériumoknak (melyek szerint az import áruk esetében az árukhoz csatolt idegen nyelvű útmutatóval azonos tartalmú, magyar nyelvű használati és kezelési útmutatót kell a fogyasztó számára biztosítani) megfelelő magyar nyelvű fordításának elkészítéséhez?

1.4 A közösségi jogban „jogkimerülés intézményeként” ismert jelenség mely szerzői mű tekintetében és milyen jogkövetkezményekkel valósult meg az eljárás alapjául szolgáló tényállást illetően?

1.5 Fejtse ki véleményét a párhuzamos import összefüggésével kapcsolatos alábbi álláspontunkról.

A jogkimerülés célja hogy a szellemi alkotások szabad forgalmát, az azokon fennálló szellemi tulajdon az első jogszerű tulajdonátruházást követően ne gátolja. A párhuzamos import terén kialakult gyakorlat alapján a közösségi jogkimerülés elméletét az Európai Közösségek Bírósága folyamatosan építette ki a szabadalmi és védjegy jog területén, majd a Musik-Vertrieb Membran GmbH v. Gesellschaft für Musikalische Aufführungs- und Mechanische Vervielfältigungsrechte (GEMA)¹ ügyben a kizárólagos szerzői jog és az áru forgalom szabadsága között fennálló összeütközés kapcsán pedig általános jelleggel mondta ki az Európai Közösségek Bírósága, hogy a korábbi, ipari tulajdonra vonatkozó elvi állásfoglalásai a szerzői jogra is érvényesek.

Az érintett magatartás, azaz a párhuzamos importból származó termékekhez használati útmutató rendelkezésre bocsátásától való elzárkózás a magyar és egyszersmind az egységes belső piacon zajló kereskedelmet is gátló tényező.

Az idegen nyelvű útmutatóval azonos tartalmú magyar nyelvű használati útmutató polgári jogi értelemben a Ptk. 95§ (1) bekezdés szerinti alkotórész szerepét tölti be, nincs önálló gazdasági jelentősége, azonban az Fgytv. 12§ (3) bekezdése az importból származó digitális fényképezőgépek jogszerű forgalmazásának előfeltételévé teszi.

Az alperes a jogkimerülésre való tekintettel jogszerűen importálja az érintett terméket, abban azonban csupán idegen nyelvű használati útmutató található, így jogszerűen nem hozhatja magyarországi forgalomba. Ez arra vezet, hogy a felperesi szerzői jogok visszaélésszerű gyakorlása miatt a versenytársak kiszorulnak a piacról és a fogyasztók nem juthatnak hozzá a márkán belüli versenyből származó előnyökhöz. Az így a hozzáférés szempontjából kialakult monopol helyzettel való visszaélés (ez esetben a használati útmutatók ésszerű áron történő értékesítésétől való elzárkózás) veszélyezteti a versenyhez fűződő közérdeket.

Ad 1.1. Az eljáró tanács utal az I.1. pontban kifejtettekre annak megerősítésével, hogy az eredetiség követelményét másként elégíti ki a kifejezetten művészeti alkotás és másként a valamely szakterülethez szorosan kötődő, az adott funkciók, követelmények által meghatározott mű. Ezen a szűk területen is lehetséges azonban az egyéni, eredeti jelleg kifejeződése. Az azonos termékre készített, hasonló műszaki leírások is különbözhetnek az egyes témákhoz kapcsolódó információk körében, szöveges és grafikus megfogalmazásában.

Ad 1.2. A szerkezeti, tartalmi elemek, témakörök azonossága a műszaki leírások közös szakmai követelményrendszeréből adódik, a szerzői jogvédelem fennállását megalapozó egyéni, eredeti jelleg a szövegek megfogalmazásában, képi, grafikai felépítésében, megjelenítésében található meg.¹

Ad 1.3. Az Szt. 16. §-ának (1) bekezdése értelmében a szerzői mű egészének, vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában való bármilyen felhasználása és minden egyes felhasználás engedélyezése a szerző engedélyéhez kötött. A fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény előírásainak megfelelő, az árukhoz csatolt idegennyelvű útmutatóval azonos tartalmú, magyar nyelvű használati és kezelési útmutató létrehozható egyrészt az idegennyelvű eredetiről már elkészített fordítás reprodukálásával (többszörözés Szt. 18. §), illetve esetleg új fordítás készítésével (átdolgozás Szt. 29. §); mindkettőhöz szükséges az eredeti idegennyelvű mű szerzői jogosultjának engedélye (az első esetben a magyar fordítás szerzői jogosultjának engedélye is).

Ad 1.4. A jogkimerülés jogintézményét az Szt.-nek „A terjesztés joga” fejezetcímet viselő 23. §-ának (5) bekezdése szabályozza az Európai Gazdasági Térség területére vonatkozó hatállyal. Eszerint, ha ebben a térségben a jogosult, vagy az ő kifejezett hozzájárulásával más adásvétellel, vagy a tulajdonjog más módon történő átruházásával a műpéldányt forgalomba hozta, a terjesztés joga az így forgalomba hozott műpéldány tekintetében – a bérbeadás, a haszonkölcsönbe adás és a behozatal joga kivételével – nem gyakorolható. A terjesztés joga a 23. § (2) bekezdése értelmében magában foglalja különösen a műpéldány tulajdonjogának átruházását és a műpéldány bérbeadását, valamint a műpéldánynak az országba forgalomba hozatali céllal való behozatalát. Mint a szabályozásból is látható, a jogkimerülés csak a terjesztés jogára vonatkozóan áll be a törvényben meghatározott feltételek megvalósulása esetén, más felhasználási jogokra nézve nem. Az Ad 1.3. pontban írtaknak megfelelően a fogyasztóvédelmi előírásoknak megfelelő magyar nyelvű használati útmutató vagy a meglévő fordítás többszörözésével, vagy új fordítás készítésével állítható elő, s ezek a felhasználások

¹ Cases 55 and 57/80 (1981) ECR 147

nem részei a szerzőt megillető önálló terjesztési jognak. Így ezen felhasználások engedélyezésének joga megilleti a szerzőt mindenütt, ahol a művét többszörözni vagy átdolgozni (fordítani) akarják, akkor is, ha az engedélyével az Európai Gazdasági Térségben tulajdonjog-átruházással forgalomba hozott műpéldány terjesztési joga kimerült. Ugyancsak nem terjed ki a jogkimerülés a műpéldánynak az országba forgalomba hozatali céllal történő behozatalára sem. Így a külföldön jogszerűen többszörözött, vagy forgalmazott műpéldányok terjesztése Magyarországon jogszerűtlen lehet.

Ad 1.5. Alperes kérdését a terjesztés jogának kimerülése oldaláról az Ad 1.4. –ban az eljáró tanács megválaszolta. Ebből az következik, hogy a felperes többszörözési és átdolgozási joga nem merül ki, azt a forgalomba hozatalt követően is gyakorolhatja. Ami a kérdés másik oldalát illeti, a szerzői jog érvényesítése és az áruk szabad forgalmának a Római Szerződésben megfogalmazott követelménye közötti ellentmondás feloldása nem a Szerzői Jogi Szakértő Testület (Szjt. 101. §) hanem a bíróság feladata.

Budapest, 2007. május 10.

dr. Szilágyi István
a tanács elnöke

dr. Mann Judit
a tanács előadó tagja

dr. Kiss Zoltán
a tanács szavazó tagja